

ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2024/1069 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 11ης Απριλίου 2024

για την προστασία των προσώπων που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού από προδήλως αβάσιμες αγωγές ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες («στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού»)

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 81 παράγραφος 2 στοιχείο στ),

Έχοντας υπόψη την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής⁽¹⁾,

Κατόπιν διαβίβασης του σχεδίου νομοθετικής πράξης στα εθνικά κοινοβούλια,

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήδη νομοθετική διαδικασία⁽²⁾,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Η Ένωση έχει θέσει ως στόχο της τη διατήρηση και την ανάπτυξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στον οποίο διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Για την εγκαθίδρυση αυτού του χώρου, η Ένωση οφείλει να θεσπίσει, μεταξύ άλλων, μέτρα σχετικά με τη δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις με διασυνοριακές επιπτώσεις, τα οποία είναι αναγκαία για την εξάλειψη των εμποδίων στην ορδή λειτουργία των αστικών διαδικασιών. Ο στόχος αυτός θα πρέπει να επιδιωχθεί, εάν είναι αναγκαίο, με την προαγωγή της συμβατότητας των κανόνων πολιτικής δικονομίας που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη.
- (2) Το άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) αναφέρει ότι η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες.
- (3) Το άρθρο 10 παράγραφος 3 ΣΕΕ αναφέρει ότι κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στον δημοκρατικό βίο της Ένωσης. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης («Χάρτης») προβλέπει, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, το οποίο περιλαμβάνει τον σεβασμό της ελευθερίας και της πολυφωνίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης, το δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι και το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου.
- (4) Το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του Χάρτη, περιλαμβάνει το δικαίωμα γνώμης και το δικαίωμα λήψης και μετάδοσης πληροφοριών και ιδεών χωρίς την ανάμειξη δημόσιων αρχών και αδιακρίτως συνόρων. Είναι απαραίτητο να δοθεί στο άρθρο 11 του Χάρτη η έννοια και το πεδίο εφαρμογής του αντίστοιχου άρθρου 10 της Ευρωπαϊκής σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου («ΕΣΔΑ») σχετικά με το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης, όπως ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου («ΕΔΔΑ»).
- (5) Στο ψήφισμά του, της 11ης Νοεμβρίου 2021, σχετικά με την ενίσχυση της δημοκρατίας και της ελευθερίας και πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης στην Ένωση, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να προτείνει δέσμη τόσο κανονικών ήπιου δικαίου, όσο και κανόνων δεσμευτικής νομοθεσίας, για την αντιμετώπιση του αυξανόμενου αριθμού στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού («ΣΑΑΣΚ») που αφορούν δημοσιογράφους, μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), ακαδημαϊκούς και την κοινωνία των πολιτών στην Ένωση. Το Κοινοβούλιο εξέφρασε την ανάγκη για νομοθετικά μέτρα στους τομείς του αστικού και ποινικού δικονομικού δικαίου, όπως έναν μηχανισμό απόρριψης σε πρώιμο στάδιο για καταχρηστικές αγωγές αστικού δικαίου, το δικαίωμα πλήρους επιδίκασης των εξόδων του εναγομένου και το δικαίωμα αποζημίωσης. Το ψήφισμα της 11ης Νοεμβρίου 2021 περιλάμβανε επίσης έκκληση για επαρκή κατάρτιση των δικαστών και των επαγγελματιών του νομικού κλάδου σχετικά με τις ΣΑΑΣΚ, ειδικό ταμείο για την παροχή χρηματοδοτικής στήριξης στα θύματα ΣΑΑΣΚ και δημόσιο μητρώο δικαστικών αποφάσεων για υποθέσεις ΣΑΑΣΚ. Επιπλέον, το Κοινοβούλιο ζήτησε την αναθεώρηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽³⁾ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽⁴⁾, προκειμένου να αποτραπούν τα φαινόμενα άγρας έννομης τάξης ευνοϊκής προς ισχυρισμούς συκοφαντικής δυσφήμισης ή άγρας αρμόδιου δικαστηρίου.

⁽¹⁾ ΕΕ C 75 της 28.2.2023, σ. 143.

⁽²⁾ Θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 27ης Φεβρουαρίου 2024 (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα) και απόφαση του Συμβουλίου της 19ης Μαρτίου 2024.

⁽³⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ L 351 της 20.12.2012, σ. 1).

⁽⁴⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές εννοχές (Ρώμη II) (ΕΕ L 199 της 31.7.2007, σ. 40).

- (6) Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η εξάλειψη των εμποδίων στην ορθή λειτουργία των αστικών διαδικασιών, και παράλληλα η παροχή προστασίας σε φυσικά και νομικά πρόσωπα που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού για θέματα δημόσιου συμφέροντος, συμπεριλαμβανομένων των δημοσιογράφων, των εκδοτών, των οργανισμών μέσω ενημέρωσης, των μαρτύρων δημόσιου συμφέροντος και των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, ΜΚΟ, συνδικαλιστικών οργανώσεων, καλλιτεχνών, ερευνητών και ακαδημαϊκών, έναντι δικαστικών διαδικασιών οι οποίες κινούνται εναντίον τους με στόχο να τους αποτρέψουν από τη συμμετοχή στα κοινά.
- (7) Το δικαίωμα ελευθερίας της έκφρασης αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα που πρέπει να ασκείται με αίσθημα καθήκοντος και ευθύνης, λαμβανομένων υπόψη του θεμελιώδους δικαιώματος των ανθρώπων για απόκτηση αμερόληπτης ενημέρωσης, καθώς και του σεβασμού του θεμελιώδους δικαιώματος προστασίας της υπόληψης και προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής του ατόμου. Σε περιπτώσεις σύγκρουσης μεταξύ των εν λόγω δικαιωμάτων, όλα τα μέρη πρέπει να έχουν πρόσβαση στα δικαστήρια, με τον δέοντα σεβασμό του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη. Για τον σκοπό αυτόν, η παρούσα οδηγία θα πρέπει να αφήνει στο δικαστήριο που επιλαμβάνεται της υπόθεσης τη διακριτική ευχέρεια να εξετάζει εάν η εφαρμογή των σχετικών εγγυήσεων ενδείκνυται σε συγκεκριμένη υπόθεση. Όταν ασκεί την εν λόγω διακριτική ευχέρεια, το δικαστήριο δεν θα πρέπει να εφαρμόζει τις σχετικές εγγυήσεις, για παράδειγμα όταν η συμμετοχή του κοινού δεν πραγματοποιείται καλόπιστα, όπως σε περιπτώσεις όπου, μέσω της συμμετοχής του κοινού, ο εναγόμενος διαδίδει παραπληροφόρηση ή κατασκευάζει ισχυρισμούς με σκοπό να βλάψει τη φήμη του εναγόντος.
- (8) Οι δημοσιογράφοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διευκόλυνση του δημόσιου διαλόγου, καθώς και στη μετάδοση και την υποδοχή πληροφοριών, απόψεων και ιδεών. Θα πρέπει να μπορούν να ασκούν τις δραστηριότητές τους αποτελεσματικά και χωρίς φόβο, προκειμένου να διασφαλίζεται η πρόσβαση των πολιτών σε πληθώρα απόψεων στις ευρωπαϊκές δημοκρατίες. Η ανεξάρτητη, επαγγελματική και υπεύθυνη δημοσιογραφία, καθώς και η πρόσβαση σε πολυφωνική ενημέρωση, αποτελούν βασικούς πυλώνες της δημοκρατίας. Είναι σημαντικό να παρέχεται στους δημοσιογράφους ο απαραίτητος χώρος για να συμβάλλουν σε έναν ανοικτό, ελεύθερο και δίκαιο διάλογο και για να αντιμετωπίζουν την παραπληροφόρηση, τη χειραγώγηση των πληροφοριών και τις παρεμβάσεις, σύμφωνα με τη δημοσιογραφική δεοντολογία, και να τους παρέχεται προστασία όταν ενεργούν καλόπιστα.
- (9) Η παρούσα οδηγία δεν παρέχει ορισμό του δημοσιογράφου, καθώς σκοπός είναι η προστασία κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου που προβαίνει σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού. Ωστόσο, θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η δημοσιογραφία ασκείται από ευρύ φάσμα φορέων, μεταξύ των οποίων δημοσιογράφοι, αναλυτές, αρθρογράφοι και συντάκτες ιστολογίων, καθώς και άλλοι που δημοσιεύουν οι ίδιοι το έργο τους σε έντυπη μορφή, στο διαδίκτυο ή αλλιώς.
- (10) Ειδικότερα, οι ερευνητές δημοσιογράφοι και οι οργανισμοί μέσω ενημέρωσης διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην αποκάλυψη και την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της κατάχρησης εξουσίας, της διαφθοράς, των παραβιάσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων και του εξτρεισμού. Το έργο τους ενέχει ιδιαίτερα υψηλούς κινδύνους και οι ίδιοι γίνονται όλο και περισσότερο στόχοι επιθέσεων, δολοφονιών και απειλών, καθώς και εκφοβισμών και παρενόχλησης. Απαιτείται ισχυρό σύστημα εγγυήσεων και προστασίας, ώστε οι ερευνητές δημοσιογράφοι να είναι σε θέση να εκπληρώνουν τον ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο της εποπτείας σε θέματα δημόσιου συμφέροντος, χωρίς τον φόβο τιμωρίας για την αναζήτηση της αλήθειας και την ενημέρωση του κοινού.
- (11) Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να είναι σε θέση να συμμετέχουν ενεργά στον δημόσιο βίο και να προωθούν τη λογοδοσία χωρίς τον φόβο εκφοβισμού. Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων περιλαμβάνουν άτομα, ομάδες και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που προάγουν και προστατεύουν τα οικουμενικά αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεσμεύονται να προάγουν και να διαφυλάσσουν τα ατομικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, τα δικαιώματα προστασίας του περιβάλλοντος και του κλίματος και τα δικαιώματα των γυναικών και των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων και να καταπολεμούν τις άμεσες ή έμμεσες διακρίσεις, όπως ορίζονται στο άρθρο 21 του Χάρτη. Λαμβανομένων υπόψη των πολιτικών της Ένωσης για το περιβάλλον και το κλίμα, θα πρέπει επίσης να δοθεί προσοχή στους υπερασπιστές των περιβαλλοντικών δικαιωμάτων, καθώς διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στις ευρωπαϊκές δημοκρατίες.
- (12) Κατάλληλη προστασία δικαιούνται και άλλοι σημαντικοί συμμετέχοντες στον δημόσιο διάλογο, όπως πανεπιστημιακοί, ερευνητές ή καλλιτέχνες, καθώς μπορούν επίσης να τεθούν στο στόχαστρο των ΣΑΑΣΚ. Σε μια δημοκρατική κοινωνία, θα πρέπει να είναι σε θέση να διδάσκουν, να μαθαίνουν, να ερευνούν, να ερμηνεύουν και να επικοινωνούν χωρίς τον φόβο αντιποίνων. Οι ακαδημαϊκοί και οι ερευνητές συμβάλλουν ουσιαστικά στον δημόσιο διάλογο και τη διάδοση της γνώσης, διασφαλίζουν ότι ο δημοκρατικός διάλογος μπορεί να πραγματοποιείται σε τεκμηριωμένη βάση και καταπολεμούν την παραπληροφόρηση.
- (13) Σε μια υγιή και ακμάζουσα δημοκρατία είναι απαραίτητο οι πολίτες να μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στον δημόσιο διάλογο χωρίς αθέμιτες παρεμβάσεις από δημόσιες αρχές ή άλλους ισχυρούς παράγοντες, εγχώριους ή αλλοδαπούς. Προκειμένου να διασφαλιστεί η ουσιαστική συμμετοχή, οι πολίτες θα πρέπει να μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αξιόπιστες πληροφορίες οι οποίες να τους παρέχουν τη δυνατότητα να διαμορφώνουν τις δικές τους απόψεις και να ασκούν τη δική τους κρίση σε ένα δημόσιο χώρο στον οποίο είναι δυνατόν να εκφράζονται ελεύθερα διαφορετικές απόψεις.
- (14) Για την ενίσχυση αυτού του περιβάλλοντος, είναι σημαντική η προστασία των φυσικών και των νομικών προσώπων από καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Οι εν λόγω δικαστικές διαδικασίες δεν κινούνται με σκοπό την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, αλλά τη φήμη του δημόσιου διαλόγου και την αποτροπή της διερεύνησης και καταγγελίας παραβιάσεων του ενωσιακού και εθνικού δικαίου, κατά κανόνα μέσω παρενόχλησης και εκφοβισμού.

- (15) Οι ΣΑΑΣΚ κινούνται κατά κανόνα από ισχυρές οντότητες, για παράδειγμα από φυσικά πρόσωπα, ομάδες συμφερόντων που ασκούν πίεση, εταιρείες, πολιτικούς και κρατικά όργανα, σε μια προσπάθεια να φιμωθεί ο δημόσιος διάλογος. Συχνά χαρακτηρίζονται από ανισορροπία ισχύος μεταξύ των διαδίκων, με τον ενάγοντα να κατέχει ισχυρότερη οικονομική ή πολιτική θέση από ό,τι ο εναγόμενος. Μολονότι δεν αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο τέτοιων υποθέσεων, η ανισορροπία ισχύος, όταν υφίσταται, αυξάνει σημαντικά τις επιζήμιες συνέπειες, καθώς και το αποτρεπτικό αποτέλεσμα των δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Όταν υφίσταται, η εκμετάλλευση οικονομικού πλεονεκτήματος ή πολιτικής επιρροής από τον ενάγοντα έναντι του εναγομένου, σε συνδυασμό με την έλλειψη νομικής αξίας, προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία, εάν οι εν λόγω καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες χρηματοδοτούνται άμεσα ή έμμεσα από κρατικούς προϋπολογισμούς και συνδυάζονται με άλλα άμεσα ή έμμεσα κρατικά μέτρα κατά ανεξάρτητων οργανώσεων μέσω ενεμέρωσης, της ανεξάρτητης δημοσιογραφίας και της κοινωνίας των πολιτών.
- (16) Οι δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού μπορούν να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην αξιοπιστία και τη φήμη των φυσικών και των νομικών προσώπων που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού και να εξαντλούν τους οικονομικούς και άλλους πόρους τους. Εξαιτίας τέτοιων διαδικασιών, η δημοσίευση πληροφοριών για θέμα δημόσιου συμφέροντος θα μπορούσε να καθυστερήσει ή να αποτραπεί εντελώς. Η διάρκεια των διαδικασιών και η οικονομική πίεση ενδέχεται να λειτουργούν αποτρεπτικά για τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού. Ως εκ τούτου, η ύπαρξη τέτοιου είδους πρακτικών μπορεί να έχει αποτρεπτικό αποτέλεσμα όσον αφορά το έργο των προσώπων αυτών συμβάλλοντας στην αυτολογοκρισία με σκοπό την αποτροπή ενδεχόμενων μελλοντικών δικαστικών διαδικασιών, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα τη συρρίκνωση του δημόσιου διαλόγου εις βάρος της κοινωνίας στο σύνολό της.
- (17) Όσοι αποτελούν στόχο καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού μπορεί να αντιμετωπίζουν πολλαπλές δικαστικές διαδικασίες ταυτόχρονα, ενίοτε σε περισσότερες της μιας έννομες τάξεις. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται μόνο σε υποθέσεις αστικής ή εμπορικής φύσης που έχουν διασυννοιακές επιπτώσεις, αν και οι πρακτικές που αποσκοπούν στην πρόληψη, τον περιορισμό ή την επιβολή κυρώσεων για τη συμμετοχή του κοινού μπορούν επίσης να αφορούν διοικητικές ή ποινικές υποθέσεις ή συνδυασμό διαφορετικών τύπων διαδικασιών. Οι διαδικασίες που κινούνται στη δικαιοδοσία ενός κράτους μέλους κατά πρόσωπο που έχει την κατοικία του σε άλλο κράτος μέλος είναι συνήθως περισσότερο περίπλοκες και δαπανηρές για τον εναγόμενο. Οι ενάγοντες σε δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού ενδέχεται επίσης να χρησιμοποιούν δικονομικά μέσα για να αυξήσουν τη διάρκεια και το κόστος της δικαστικής διαφοράς και για να κινήσουν διαδικασίες σε δικαιοδοσία την οποία θεωρούν ευνοϊκή για την υπόθεσή τους, αντί στη δικαιοδοσία που είναι η πλέον κατάλληλη για να εκδικάσει την αγωγή (άγρα αρμόδιου δικαστηρίου). Η οικονομική πίεση, η διάρκεια και η ποικιλία των διαδικασιών και η απειλή κυρώσεων αποτελούν ισχυρά εργαλεία εκφοβισμού και φίμωσης των επικριτικών φωνών. Τέτοιες πρακτικές επιφέρουν επίσης περιττές και επιζήμιες επιβαρύνσεις για τα συστήματα απονομής δικαιοσύνης και έχουν ως αποτέλεσμα την κακή χρήση των πόρων τους, συνιστώντας έτσι κατάχρηση των εν λόγω συστημάτων.
- (18) Οι εγγυήσεις που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία θα πρέπει να εφαρμόζονται για κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που προβαίνει άμεσα ή έμμεσα σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού. Θα πρέπει επίσης να προστατεύουν φυσικά ή νομικά πρόσωπα τα οποία, είτε σε επαγγελματικό είτε σε προσωπικό επίπεδο, υποστηρίζουν, βοηθούν ή παρέχουν αγαθά ή υπηρεσίες σε άλλο πρόσωπο για σκοπούς που συνδέονται άμεσα με συμμετοχή του κοινού για θέμα δημόσιου συμφέροντος, όπως οι δικηγόροι, τα μέλη της οικογένειας, οι πάροχοι διαδικτύου, οι εκδοτικοί οίκοι ή τα τυπογραφεία, και που αντιμετωπίζουν ή απειλούνται με δικαστικές διαδικασίες λόγω υποστήριξης, συνδρομής ή παροχής αγαθών ή υπηρεσιών σε πρόσωπα τα οποία αποτελούν στόχο ΣΑΑΣΚ.
- (19) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να εφαρμόζεται σε κάθε τύπο νομικής αξίωσης ή αγωγής αστικής ή εμπορικής φύσης με διασυννοιακές επιπτώσεις που εκδικάζεται στο πλαίσιο αστικών διαδικασιών, ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου. Εν προκειμένω περιλαμβάνονται διαδικασίες για προσωρινά και ασφαλιστικά μέτρα, ανταγωγές ή άλλα ειδικά μέσα έννομης προστασίας τα οποία προβλέπονται σε άλλες νομικές πράξεις. Σε περίπτωση άσκησης αστικών αξιώσεων στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, η παρούσα οδηγία θα πρέπει να εφαρμόζεται όταν η εξέτασή τους διέπεται πλήρως από το αστικό δικονομικό δίκαιο. Ωστόσο, δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται όταν η εξέταση των αξιώσεων αυτών διέπεται εν όλω ή εν μέρει από το ποινικό δικονομικό δίκαιο.
- (20) Η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται σε αξιώσεις που απορρέουν από την ευθύνη του κράτους για πράξεις ή παραλείψεις τελούμενες κατά την άσκηση κρατικής εξουσίας (*acta iure imperii*), ούτε σε αξιώσεις κατά υπαλλήλων που ενεργούν εξ ονόματος του κράτους ή στην ευθύνη για πράξεις δημόσιων αρχών, συμπεριλαμβανομένης της ευθύνης δημόσιων λειτουργών. Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να επεκτείνουν το πεδίο εφαρμογής των δικονομικών εγγυήσεων που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία σε τέτοιες αξιώσεις που προβλέπει το εθνικό δίκαιο. Σε ευθυγράμμιση με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι δικαστικές διαδικασίες μπορεί ακόμη να εμπίπτουν στο πεδίο των «αστικών και εμπορικών υποθέσεων», όπως αναφέρεται στην παρούσα οδηγία, όταν μεταξύ των διαδίκων συγκαταλέγονται κράτη ή δημόσιοι οργανισμοί και αν οι πράξεις ή παραλείψεις δεν τελούνται κατά την άσκηση κρατικής εξουσίας. Η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται σε ποινικές υποθέσεις ή διαιτησία.
- (21) Η παρούσα οδηγία θεσπίζει ελάχιστους κανόνες, επιτρέποντας έτσι στα κράτη μέλη να θεσπίζουν ή να διατηρούν ευνοϊκότερες διατάξεις για τα πρόσωπα που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών διατάξεων που θεσπίζουν αποτελεσματικότερες δικονομικές εγγυήσεις, όπως καθεστώς ευθύνης για τη διατήρηση και την προστασία του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης. Η εφαρμογή της παρούσας οδηγίας δεν θα πρέπει να δικαιολογεί ενδεχόμενη υποβάθμιση σε σχέση με το επίπεδο προστασίας που υφίσταται ήδη σε κάθε κράτος μέλος.

- (22) Ως συμμετοχή του κοινού θα πρέπει να ορίζεται η διατύπωση οποιασδήποτε δήλωσης ή η πραγματοποίηση οποιασδήποτε δραστηριότητας φυσικού ή νομικού προσώπου κατά την άσκηση θεμελιωδών δικαιωμάτων όπως το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, στην ελευθερία των τεχνών και των επιστημών ή στην ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι, η οποία αφορά θέμα τρέχοντος ή μελλοντικού δημόσιου συμφέροντος, συμπεριλαμβανομένων της δημιουργίας, της έκθεσης, της διαφήμισης ή άλλης προώθησης δημοσιογραφικών, πολιτικών, επιστημονικών, ακαδημαϊκών, καλλιτεχνικών, σχολιαστικών ή σατιρικών μηνυμάτων, δημοσιεύσεων ή έργων και των δραστηριοτήτων εμπορικής προώθησης. Το μελλοντικό δημόσιο συμφέρον αναφέρεται στο γεγονός ότι ένα θέμα μπορεί να μην είναι ακόμη δημόσιου συμφέροντος, αλλά θα μπορούσε να γίνει, μόλις το κοινό ενημερωθεί σχετικά, για παράδειγμα μέσω δημοσίευσης. Η συμμετοχή του κοινού μπορεί επίσης να περιλαμβάνει δραστηριότητες που σχετίζονται με την άσκηση ακαδημαϊκής και καλλιτεχνικής ελευθερίας, του δικαιώματος στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και του συνέρχεσθαι ειρηνικώς, όπως είναι η διοργάνωση δραστηριοτήτων άσκησης πίεσης από ομάδες συμφερόντων ή η συμμετοχή σε αυτές, οι διαδηλώσεις και οι διαμαρτυρίες ή οι δραστηριότητες που απορρέουν από την άσκηση του δικαιώματος χρηστής διοίκησης, και του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής, όπως οι αγωγές ενώπιον δικαστηρίων ή διοικητικών φορέων και η συμμετοχή σε δημόσιες ακροάσεις. Η συμμετοχή του κοινού θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει προπαρασκευαστικές, υποστηρικτικές ή υποβοηθητικές δραστηριότητες που συνδέονται άμεσα και εγγενώς με τη δήλωση ή δραστηριότητα που αποτελεί στόχο των ΣΑΑΣΚ για την καταστολή της συμμετοχής του κοινού. Οι εν λόγω δραστηριότητες θα πρέπει να αφορούν άμεσα συγκεκριμένη πράξη συμμετοχής του κοινού ή να βασίζονται σε συμβατική σχέση μεταξύ του πραγματικού στόχου μιας ΣΑΑΣΚ και του προσώπου που παρέχει την προπαρασκευαστική, υποστηρικτική ή υποβοηθητική δραστηριότητα. Η άσκηση αγωγής όχι κατά δημοσιογράφου ή υπερασπιστή των ανθρώπινων δικαιωμάτων, αλλά κατά της διαδικτυακής πλατφόρμας στην οποία δημοσιεύεται το έργο του ή κατά της εταιρείας που τυπώνει κείμενο ή κατά του καταστήματος που πουλάει το κείμενο μπορεί να συνιστά αποτελεσματικό τρόπο παρεμπόδισης της συμμετοχής του κοινού, καθώς χωρίς τις εν λόγω υπηρεσίες δεν μπορούν να δημοσιευθούν γνώμες και επομένως δεν μπορεί να επηρεαστεί ο δημόσιος διάλογος. Επιπλέον, η συμμετοχή του κοινού μπορεί να καλύπτει άλλες δραστηριότητες που αποσκοπούν στην ενημέρωση ή τον επηρεασμό της κοινής γνώμης ή στην προώθηση της ανάληψης ενεργειών από μέρους του κοινού, συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων ιδιωτικών ή δημόσιων οντοτήτων για θέμα δημόσιου συμφέροντος, όπως η διοργάνωση ερευνών, μελετών, εκστρατειών ή άλλων συλλογικών δράσεων ή η συμμετοχή σε αυτές.
- (23) Το θέμα δημόσιου συμφέροντος θα πρέπει να ορίζεται ότι περιλαμβάνει θέματα σχετικά με την άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Περιλαμβάνει ζητήματα όπως η ισότητα των φύλων, η προστασία από την έμφυλη βία και η απαγόρευση των διακρίσεων, η προστασία του κράτους δικαίου και η ελευθερία και η πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης. Θα πρέπει επίσης να νοείται ότι περιλαμβάνει την ποιότητα, την ασφάλεια ή άλλες σχετικές πτυχές αγαθών, προϊόντων ή υπηρεσιών, όταν τα θέματα αυτά αφορούν τη δημόσια υγεία, την ασφάλεια, το περιβάλλον, το κλίμα ή τα δικαιώματα των καταναλωτών και των εργαζομένων. Μια αμιγώς ατομική διαφορά μεταξύ καταναλωτή και κατασκευαστή ή παρόχου υπηρεσιών σχετικά με ένα αγαθό, ένα προϊόν ή μια υπηρεσία θα πρέπει να καλύπτεται από την έννοια του θέματος δημόσιου συμφέροντος μόνο σε περίπτωση που η υπόθεση περιέχει στοιχείο δημόσιου συμφέροντος, για παράδειγμα όταν αφορά προϊόν ή υπηρεσία που δεν συμμορφώνεται με τα περιβαλλοντικά πρότυπα ή τα πρότυπα ασφάλειας.
- (24) Οι δραστηριότητες φυσικού ή νομικού προσώπου που αποτελεί δημόσια προσωπικότητα θα πρέπει επίσης να εκλαμβάνονται ως θέματα δημόσιου συμφέροντος, καθώς το κοινό μπορεί να έχει θεμιτό ενδιαφέρον για αυτές. Ωστόσο, δεν υπάρχει θεμιτό ενδιαφέρον, όταν ο μοναδικός σκοπός δήλωσης ή δραστηριότητας σχετικά με το εν λόγω πρόσωπο είναι να ικανοποιηθεί η περιέργεια συγκεκριμένου κοινού όσον αφορά τις λεπτομέρειες της ιδιωτικής ζωής ενός φυσικού προσώπου.
- (25) Θέματα που τελούν υπό εξέταση από νομοθετικό, εκτελεστικό ή δικαστικό όργανο ή οποιαδήποτε άλλη επίσημη διαδικασία μπορούν να αποτελούν παραδείγματα θεμάτων δημόσιου συμφέροντος. Συγκεκριμένα παραδείγματα τέτοιων θεμάτων θα μπορούσαν να είναι μια νομοθετική πράξη που αφορά περιβαλλοντικά πρότυπα ή την ασφάλεια προϊόντων, μια περιβαλλοντική άδεια για ρυπογόνο εργοστάσιο ή ορυχείο ή δικαστικές διαδικασίες με νομική σημασία πέραν της μεμονωμένης υπόθεσης, για παράδειγμα διαδικασίες σχετικά με την ισότητα, τη διακριτική μεταχείριση στον χώρο εργασίας, το περιβαλλοντικό έγκλημα ή τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.
- (26) Ισχυρισμοί περί διαφθοράς, απάτης, υπεξαίρεσης χρημάτων, νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, εκβιασμού, εξαναγκασμού, σεξουαλικής παρενόχλησης και έμφυλης βίας ή άλλων μορφών εκφοβισμού και εγκληματικότητας, συμπεριλαμβανομένων της οικονομικής εγκληματικότητας και του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συνιστούν θέματα δημόσιου συμφέροντος. Όταν η επίμαχη αξιόποινη πράξη συνιστά θέμα δημόσιου συμφέροντος, δεν θα πρέπει να είναι κρίσιμο το εάν χαρακτηρίζεται ως ποινικό αδίκημα ή διοικητική παράβαση βάσει του εθνικού δικαίου.
- (27) Δράσεις που αποσκοπούν στην προστασία των αξιών που κατοχυρώνονται στο άρθρο 2 ΣΕΕ και της αρχής της μη παρέμβασης στις δημοκρατικές διαδικασίες και στην παροχή ή διευκόλυνση της πρόσβασης του κοινού σε πληροφορίες με σκοπό την καταπολέμηση της παραπληροφόρησης, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των δημοκρατικών διαδικασιών από αδικαιολόγητες παρεμβάσεις, θα πρέπει να συνιστούν επίσης θέματα δημόσιου συμφέροντος.

- (28) Οι καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού περιλαμβάνουν κατά κανόνα διονομικές τακτικές που αναπτύσσονται από τον ενάγοντα και χρησιμοποιούνται κακόπιστα, όπως τακτικές που αφορούν την επιλογή δικαιοδοσίας, την προσφυγή σε μία ή περισσότερες πλήρως ή εν μέρει αβάσιμες αξιώσεις, την έγερση υπερβολικών αξιώσεων, τη χρήση τακτικών παρέλκυσης ή την παραίτηση από δικαστικές υποθέσεις σε μεταγενέστερο στάδιο της διαδικασίας και την κίνηση πολλαπλών διαδικασιών για παρόμοια θέματα, οι οποίες επιφέρουν δυσανάλογο κόστος για τον εναγόμενο κατά τη διαδικασία. Η συμπεριφορά του ενάγοντος στο παρελθόν και, ειδικότερα, τυχόν ιστορικό νομικού εκφοβισμού θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη κατά τον προσδιορισμό του καταχρηστικού χαρακτήρα της δικαστικής διαδικασίας. Οι εν λόγω διονομικές τακτικές, οι οποίες συχνά συνδυάζονται με διάφορες μορφές εκφοβισμού, παρενόχλησης ή απειλών πριν από τη διαδικασία ή κατά τη διάρκειά της, χρησιμοποιούνται από τον ενάγοντα για σκοπούς πέραν της απόκτησης πρόσβασης στη δικαιοσύνη ή της πραγματικής άσκησης δικαιώματος και αποσκοπούν στην επίτευξη αποτρεπτικού αποτελέσματος για τη συμμετοχή του κοινού σε σχέση με το εκάστοτε θέμα.
- (29) Οι αγωγές που ασκούνται προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού στο πλαίσιο καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών μπορούν να είναι είτε εν όλω είτε εν μέρει αβάσιμες. Αυτό σημαίνει ότι μια αγωγή δεν χρειάζεται απαραίτητως να είναι πλήρως αβάσιμη για να θεωρηθεί η διαδικασία καταχρηστική. Για παράδειγμα, ακόμη και μια ήσσονος σημασίας παραβίαση των δικαιωμάτων της προσωπικότητας που θα μπορούσε να εγείρει μέτρια αξίωση αποζημίωσης βάσει του εφαρμοστέου δικαίου μπορεί εντούτοις να είναι καταχρηστική, αν ζητηθεί προδήλως υπερβολικό ποσό ή επανόρθωση. Από την άλλη πλευρά, εάν σε δικαστική διαδικασία ο ενάγων προβάλλει αξιώσεις που είναι βάσιμες, η εν λόγω διαδικασία δεν θα πρέπει να θεωρηθεί καταχρηστική για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας.
- (30) Όταν οι ΣΑΑΣΚ έχουν διασυννοιακή διάσταση, αυξάνονται η πολυπλοκότητα και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εναγόμενοι, καθώς υποχρεούνται να διαχειριστούν διαδικασίες σε άλλες δικαιοδοσίες, ενίοτε σε πολλαπλές και κατά τον ίδιο χρόνο. Αυτό με τη σειρά του έχει ως αποτέλεσμα πρόσθετες δαπάνες και επιβαρύνσεις με περαιτέρω αρνητικές συνέπειες. Μια υπόθεση θα πρέπει να θεωρείται ότι έχει διασυννοιακές επιπτώσεις, εκτός εάν αμφότεροι οι διάδικοι έχουν την κατοικία τους στο ίδιο κράτος μέλος με το επιληφθέν δικαστήριο και όλα τα άλλα στοιχεία που αφορούν την υπόθεση βρίσκονται στο εν λόγω κράτος μέλος. Εναπόκειται στο δικαστήριο να προσδιορίσει τα στοιχεία που σχετίζονται με την υπόθεση ανάλογα με τις ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε υπόθεσης, λαμβάνοντας για παράδειγμα υπόψη, κατά περίπτωση, τη συγκεκριμένη πράξη συμμετοχής του κοινού ή τα συγκεκριμένα στοιχεία που υποδεικνύουν πιθανή κατάχρηση, ιδίως όταν πολλαπλές διαδικασίες κινούνται σε περισσότερες της μίας δικαιοδοσίες. Ο προσδιορισμός αυτός από το δικαστήριο θα πρέπει να πραγματοποιείται ανεξάρτητα από το χρησιμοποιούμενο μέσο επικοινωνίας.
- (31) Οι εναγόμενοι θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν αίτημα για τις ακόλουθες διονομικές εγγυήσεις: παροχή εγγυοδοσίας για κάλυψη των δικαστικών εξόδων και, κατά περίπτωση, για κάλυψη της αποζημίωσης, απόρριψη σε πρώιμο στάδιο προδήλως αβάσιμων αγωγών και μέσα έννομης προστασίας, δηλαδή την επιδίκαση εξόδων και την επιβολή κυρώσεων ή άλλα εξίσου αποτελεσματικά ενδεδειγμένα μέτρα. Οι εν λόγω διονομικές εγγυήσεις θα πρέπει να εφαρμόζονται σύμφωνα με το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου, όπως ορίζεται στο άρθρο 47 του Χάρτη, αφήνοντας σε μεμονωμένες υποθέσεις στο δικαστήριο τη διακριτική ευχέρεια να εξετάζει καταλλήλως την εκάστοτε υπόθεση, καθιστώντας με αυτόν τον τρόπο δυνατή την ταχεία απόρριψη προδήλως αβάσιμων αγωγών χωρίς να περιορίζεται η αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη.
- (32) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι όλες οι διονομικές εγγυήσεις που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία είναι διαθέσιμες σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα κατά των οποίων έχουν κινηθεί δικαστικές διαδικασίες λόγω της συμμετοχής τους σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού και ότι η χρήση αυτών των εγγυήσεων δεν είναι αδικαιολόγητα επαχθής. Εναπόκειται στο εθνικό δίκαιο να θεσπίσει ή να διατηρήσει ειδικούς διονομικούς κανόνες, ειδική μορφή και ειδικές μεθόδους όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της υπόθεσης θα πρέπει να εξετάζει τις αιτήσεις για διονομικές εγγυήσεις. Για παράδειγμα, τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να εφαρμόζουν τους υφιστάμενους κανόνες πολιτικής δικονομίας σχετικά με τον χειρισμό των αποδεικτικών στοιχείων προκειμένου να αξιολογήσουν αν πληρούνται οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή των διονομικών εγγυήσεων ή θα μπορούσαν να θεσπίζουν ειδικούς κανόνες για τον σκοπό αυτόν.
- (33) Για να διασφαλιστεί ότι οι αιτήσεις παροχής εγγυοδοσίας και απόρριψης σε πρώιμο στάδιο εξετάζονται στο πλαίσιο ταχείας διαδικασίας, τα κράτη μέλη μπορούν να ορίζουν προθεσμίες για τη διεξαγωγή της ακροαματικής διαδικασίας ή για τη λήψη απόφασης από το δικαστήριο. Μπορούν επιπλέον να θεσπίζουν μηχανισμούς παρόμοιους με τις διαδικασίες για τα προσωρινά μέτρα. Προκειμένου να ολοκληρωθεί η διαδικασία το συντομότερο δυνατόν, τα κράτη μέλη θα πρέπει, σύμφωνα με το εθνικό διονομικό τους δίκαιο, να καταβάλλουν προσπάθειες ώστε να διασφαλίζουν ότι, όταν ο εναγόμενος έχει υποβάλει αίτημα για μέσα έννομης προστασίας δυνάμει της παρούσας οδηγίας, η απόφαση επί τέτοιων αιτημάτων λαμβάνεται στο πλαίσιο ταχείας διαδικασίας, μεταξύ άλλων με τη χρήση των ήδη υφιστάμενων διαδικασιών περί ταχείας εξέτασης που προβλέπονται στο εθνικό δίκαιο.
- (34) Σε ορισμένες καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, οι ενάγοντες σκοπίζουν αποσύρουν ή τροποποιούν αγωγές ή δικόγραφα προκειμένου να αποφύγουν την επιδίκαση εξόδων από το δικαστήριο στον νικήσαντα διάδικο. Η εν λόγω νομική τακτική θα μπορούσε, σε ορισμένα κράτη μέλη, να αποστερεί από τον εναγόμενο τη δυνατότητα να ζητήσει να του αποδοθούν τα δικαστικά έξοδα. Ως εκ τούτου, οι εν λόγω αποσύρσεις ή τροποποιήσεις, εάν προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο και με την επιφύλαξη της ευχέρειας των διαδίκων να αποφασίζουν για τη διαδικασία, δεν θα πρέπει να θίγουν τη δυνατότητα του εναγομένου να υποβάλει αίτημα για μέσα έννομης προστασίας έναντι καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Αυτό δεν θα πρέπει να θίγει τη δυνατότητα των κρατών μελών να προβλέπουν αυτεπάγγελτη λήψη των διονομικών εγγυήσεων.

- (35) Για την παροχή αποτελεσματικότερου επιπέδου προστασίας, οι ενώσεις, οι οργανώσεις, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις και άλλες οντότητες που έχουν, σύμφωνα με τα κριτήρια που ορίζει το εθνικό δίκαιο, έννομο συμφέρον για τη διασφάλιση ή την προώθηση των δικαιωμάτων των προσώπων που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού, θα πρέπει να είναι σε θέση να στηρίζουν τον εναγόμενο σε δικαστικές διαδικασίες που κινούνται σε σχέση με τη συμμετοχή του κοινού, με την έγκριση του εναγομένου. Η εν λόγω στήριξη θα πρέπει να διασφαλίζει ότι η ειδική εμπειρογνομosύνη των εν λόγω οντοτήτων μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε τέτοιες διαδικασίες, βοηθώντας έτσι το δικαστήριο να αξιολογήσει εάν μια υπόθεση είναι καταχρηστική ή μια αξίωση είναι προδήλως αβάσιμη. Η εν λόγω στήριξη θα μπορούσε, για παράδειγμα, να έχει τη μορφή παροχής πληροφοριών σχετικά με την υπόθεση, τη μορφή παρέμβασης υπέρ του εναγομένου στη δικαστική διαδικασία ή οποιαδήποτε άλλη μορφή όπως προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο. Οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι ΜΚΟ θα μπορούν να στηρίζουν τον εναγόμενο και οι δικονομικές απαιτήσεις για την εν λόγω στήριξη, όπως οι προθεσμίες κατά περίπτωση, θα πρέπει να διέπονται από το εθνικό δίκαιο. Αυτό δεν θα πρέπει να θίγει τα υφιστάμενα δικαιώματα εκπροσώπησης και παρέμβασης, όπως κατοχυρώνονται από άλλους κανόνες ενωσιακού ή εθνικού δικαίου. Τα κράτη μέλη που δεν διαθέτουν κριτήρια για το έννομο συμφέρον μπορούν να δεχθούν ότι οντότητες εν γένει μπορούν να παρέχουν στήριξη στον εναγόμενο σύμφωνα με την παρούσα οδηγία.
- (36) Για την παροχή περαιτέρω εγγυήσεων στον εναγόμενο, θα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα να παρέχεται εγγυοδοσία με την οποία θα καλύπτονται τα εκτιμώμενα δικαστικά έξοδα, τα οποία μπορεί να περιλαμβάνουν τα έξοδα νομικής εκπροσώπησης στα οποία υποβλήθηκε ο εναγόμενος και, εφόσον προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο, την εκτιμώμενη αποζημίωση. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να επιτυγχάνεται ισορροπία μεταξύ του μέτρου αυτού και του δικαιώματος πρόσβασης του ενάγοντος στη δικαιοσύνη. Το επιληφθέν δικαστήριο θα πρέπει να μπορεί, εάν το θεωρεί δέον, να διατάζει τον ενάγοντα να παράσχει εγγυοδοσία, εάν υπάρχουν στοιχεία που υποδεικνύουν ότι η διαδικασία είναι καταχρηστική ή εάν υπάρχει ο κίνδυνος να μην αποζημιωθεί ο εναγόμενος ή λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική κατάσταση των διαδίκων ή άλλα τέτοιου είδους κριτήρια που ορίζονται στο εθνικό δίκαιο. Η παροχή εγγυοδοσίας δεν συνεπάγεται έκδοση απόφασης επί της ουσίας της υπόθεσης, αλλά χρησιμεύει ως προληπτικό μέτρο που διασφαλίζει τα αποτελέσματα οριστικής απόφασης με την οποία διαπιστώνεται κατάχρηση διαδικασίας και το οποίο καλύπτει τα έξοδα και, εάν προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο, την ενδεχόμενη ζημία που προκαλούνται στον εναγόμενο, ιδίως σε περίπτωση που υπάρχει κίνδυνος ανεπανόρθωτης βλάβης. Θα πρέπει να εναπόκειται στα κράτη μέλη να αποφασίζουν εάν θα πρέπει να διατάσσεται εγγυοδοσία από το δικαστήριο αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήματος του εναγομένου. Εφόσον προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο, θα πρέπει να είναι δυνατή η παροχή εγγυοδοσίας σε οποιοδήποτε στάδιο της δικαστικής διαδικασίας.
- (37) Η απόφαση με την οποία γίνεται δεκτή η απόρριψη σε πρώιμο στάδιο θα πρέπει να αποτελεί απόφαση επί της ουσίας, κατόπιν κατάλληλης εξέτασης. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν νέους κανόνες ή να εφαρμόζουν τους υφιστάμενους κανόνες βάσει του εθνικού δικαίου, ώστε το δικαστήριο να μπορεί να αποφασίσει να απορρίψει προδήλως αβάσιμες αγωγές αμέσως μόλις λάβει τις απαραίτητες πληροφορίες για την τεκμηρίωση της απόφασης. Η εν λόγω απόρριψη θα πρέπει να πραγματοποιείται σε όσο το δυνατόν πιο πρώιμο στάδιο της διαδικασίας, αλλά η χρονική αυτή στιγμή θα μπορούσε να συμβεί οποτεδήποτε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, ανάλογα με το πότε το δικαστήριο λαμβάνει τις εν λόγω πληροφορίες, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Η δυνατότητα να γίνει δεκτή η απόρριψη σε πρώιμο στάδιο δεν αποκλείει την εφαρμογή των εθνικών κανόνων που παρέχουν στα εθνικά δικαστήρια τη δυνατότητα να εκτιμούν το παραδεκτό προσφυγής ακόμη και πριν κινηθεί η διαδικασία.
- (38) Σε περίπτωση που ο εναγόμενος έχει υποβάλει αίτημα για την απόρριψη της αγωγής ως προδήλως αβάσιμης, το δικαστήριο θα πρέπει να εξετάζει την εν λόγω αίτηση με ταχεία διαδικασία, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, προκειμένου να επιταχυνθεί η αξιολόγηση του αν η αγωγή είναι προδήλως αβάσιμη, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών περιστάσεων της υπόθεσης.
- (39) Σε ευθυγράμμιση με τις γενικές αρχές της πολιτικής δικονομίας, ενάγων που ασκεί αγωγή κατά φυσικού ή νομικού προσώπου το οποίο προβαίνει σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού φέρει το βάρος της απόδειξης ότι η εν λόγω αξίωση είναι βάσιμη. Όταν ο εναγόμενος έχει υποβάλει αίτημα απόρριψης σε πρώιμο στάδιο, προκειμένου να αποφευχθεί η εν λόγω απόρριψη σε πρώιμο στάδιο ο ενάγων θα πρέπει να τεκμηριώνει την αγωγή τουλάχιστον σε βαθμό που να επιτρέπει στο δικαστήριο να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η αγωγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη.
- (40) Η απόφαση με την οποία γίνεται δεκτή η απόρριψη σε πρώιμο στάδιο θα πρέπει να υπόκειται σε ένδικο μέσο. Η απόφαση με την οποία δεν γίνεται δεκτή η απόρριψη σε πρώιμο στάδιο θα μπορούσε επίσης να υπόκειται σε ένδικο μέσο σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.
- (41) Σε περίπτωση που το δικαστήριο διαπιστώνει ότι η διαδικασία είναι καταχρηστική, στα έξοδα θα πρέπει να περιλαμβάνονται όλα τα είδη δικαστικών εξόδων που μπορούν να επιδικαστούν βάσει του εθνικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των συνολικών εξόδων νομικής εκπροσώπησης στα οποία υποβλήθηκε ο εναγόμενος, εκτός εάν τα έξοδα αυτά είναι υπερβολικά. Όταν το εθνικό δίκαιο δεν προβλέπει την πλήρη επιδίκαση των εξόδων νομικής εκπροσώπησης πέραν αυτών που προσδιορίζονται σε πίνακες νόμιμων αμοιβών, τα κράτη μέλη θα πρέπει να μεριμνούν ώστε ο ενάγων να επωμίζεται εξολοκλήρου τα εν λόγω έξοδα με άλλα μέσα που προβλέπονται βάσει του εθνικού δικαίου. Ωστόσο, το σύνολο των εξόδων νομικής εκπροσώπησης δεν θα πρέπει να επιδικάζεται, όταν τα έξοδα αυτά είναι υπερβολικά, για παράδειγμα όταν έχουν συμφωνηθεί δυσανάλογες αμοιβές. Το δικαστήριο θα πρέπει να εκδίδει τις αποφάσεις για τα δικαστικά έξοδα σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

- (42) Η παροχή στα δικαστήρια της δυνατότητας επιβολής κυρώσεων ή άλλων εξίσου αποτελεσματικών ενδεδειγμένων μέτρων έχει ως κύριο στόχο να αποτρέψει δυνητικούς ενάγοντες να κινούν καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Άλλα ενδεδειγμένα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων της καταβολής αποζημίωσης ή της δημοσίευσης της δικαστικής απόφασης, εφόσον προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο, θα πρέπει να είναι εξίσου αποτελεσματικά με τις κυρώσεις. Όταν το δικαστήριο κρίνει ότι η διαδικασία είναι καταχρηστική, οι εν λόγω κυρώσεις ή άλλα εξίσου αποτελεσματικά ενδεδειγμένα μέτρα θα πρέπει να καθορίζονται κατά περίπτωση, θα πρέπει να είναι αναλογικά προς τον χαρακτήρα της εντοπισθείσας κατάχρησης και τα στοιχεία που την υποδηλώνουν και θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το ενδεχόμενο επιζήμιου ή αποτρεπτικού αποτελέσματος της εν λόγω διαδικασίας επί της συμμετοχής του κοινού ή την οικονομική κατάσταση του ενάγοντος ο οποίος έχει εκμεταλλευθεί την ανισορροπία ισχύος. Θα πρέπει να εναπόκειται στα κράτη μέλη να αποφασίσουν τον τρόπο καταβολής των χρηματικών ποσών.
- (43) Στο διασυνοριακό πλαίσιο, είναι επίσης σημαντικό να αναγνωριστεί η απειλή των ΣΑΑΣΚ που ασκούνται σε τρίτες χώρες και έχουν στόχο δημοσιογράφους, υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλα πρόσωπα που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού και τα οποία έχουν την κατοικία τους στην Ένωση. Οι ΣΑΑΣΚ που ασκούνται σε τρίτες χώρες μπορούν να περιλαμβάνουν υπερβολικές αποζημιώσεις οι οποίες επιδικάζονται σε βάρος προσώπων που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού. Οι δικαστικές διαδικασίες σε τρίτες χώρες είναι περισσότερο περίπλοκες και δαπανηρές για όσους αποτελούν στόχους των ΣΑΑΣΚ. Για την προστασία της δημοκρατίας και του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης στην Ένωση, καθώς και για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο υπονόμησης των εγγυήσεων που παρέχει η παρούσα οδηγία μέσω προσφυγής σε δικαστικές διαδικασίες σε άλλες δικαιοδοσίες, είναι σημαντική η παροχή προστασίας έναντι προδήλως αβάσιμων αγωγών και καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού που κινούνται σε τρίτες χώρες. Εναπόκειται στα κράτη μέλη να επιλέξουν αν θα αρνηθούν την αναγνώριση και την εκτέλεση δικαστικής απόφασης τρίτης χώρας ως προδήλως αντίθετης προς τη δημόσια τάξη (*ordre public*) ή βάσει χωριστού λόγου άρνησης.
- (44) Με την παρούσα οδηγία δημιουργείται νέο ειδικό κριτήριο διεθνούς δικαιοδοσίας προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι στόχοι ΣΑΑΣΚ οι οποίοι έχουν την κατοικία τους στην Ένωση έχουν στη διάθεσή τους αποτελεσματικά μέσα έννομης προστασίας στην Ένωση έναντι καταχρηστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού οι οποίες κινούνται ενώπιον δικαστηρίου τρίτης χώρας από ενάγοντα που έχει την κατοικία του εκτός της Ένωσης. Το εν λόγω κριτήριο θα πρέπει να εφαρμόζεται ανεξαρτήτως του αν έχει εκδοθεί απόφαση ή του αν υπάρχει οριστική απόφαση, καθώς οι στόχοι ΣΑΑΣΚ μπορεί να υφίστανται ζημιές και να επωμίζονται έξοδα από την έναρξη των δικαστικών διαδικασιών και πιθανόν ακόμη και χωρίς να εκδοθεί καμία απόφαση, όπως στην περίπτωση απόσυρσης της αγωγής. Ωστόσο, τα κράτη μέλη θα πρέπει να μπορούν να αποφασίσουν να περιορίσουν την άσκηση της δικαιοδοσίας ενόσω εκκρεμούν ακόμη διαδικασίες στην Τρίτη χώρα, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, για παράδειγμα προβλέποντας αναστολή της διαδικασίας στο κράτος μέλος. Το ειδικό αυτό κριτήριο δικαιοδοσίας παρέχει τη δυνατότητα στους στόχους των ΣΑΑΣΚ που έχουν την κατοικία τους στην Ένωση να ζητήσουν από τα δικαστήρια της κατοικίας τους αποζημίωση για ζημιές και έξοδα που προέκυψαν ή αναμένεται εύλογα να προκύψουν στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του δικαστηρίου της τρίτης χώρας. Σκοπός του εν λόγω ειδικού κριτηρίου δικαιοδοσίας είναι να λειτουργήσει ως αποτρεπτικό μέσο κατά των ΣΑΑΣΚ που κινούνται σε τρίτες χώρες κατά προσώπων τα οποία έχουν την κατοικία τους στην Ένωση και η απόφαση που εκδίδεται σε μια τέτοια διαδικασία θα πρέπει να μπορεί να εκτελεστεί, για παράδειγμα, σε περίπτωση που ενάγων ο οποίος έχει την κατοικία του εκτός της Ένωσης διαθέτει περιουσιακά στοιχεία στην Ένωση. Η διάταξη που προβλέπεται στην παρούσα οδηγία σχετικά με το εν λόγω ειδικό κριτήριο δικαιοδοσίας θα πρέπει να μην αφορά καθ'αυτό το εφαρμοστέο δίκαιο ούτε το ουσιαστικό δίκαιο για τις αποζημιώσεις.
- (45) Η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να θίγει την εφαρμογή διμερών και πολυμερών συμβάσεων και συμφωνιών μεταξύ τρίτου κράτους και της Ένωσης ή κράτους μέλους που έχουν συναφθεί πριν από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας οδηγίας, συμπεριλαμβανομένης της σύμβασης του Λουγκάνο του 2007, σε ευθυγράμμιση με το άρθρο 351 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).
- (46) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διαθέτουν πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες δικονομικές εγγυήσεις, τα διαθέσιμα μέσα έννομης προστασίας και τα υφιστάμενα μέτρα στήριξης σε ένα ενιαίο σημείο, σε αποκαλούμενη «υπηρεσία μίας στάσης», προκειμένου να παρέχεται εύκολη και δωρεάν πρόσβαση σε ειδικές πληροφορίες σε όσους στοχοποιούνται με ΣΑΑΣΚ, ώστε να τους βοηθούν στο να βρίσκουν όλες τις σχετικές πληροφορίες. Αποτελεί χαρακτηριστικό των ΣΑΑΣΚ ότι οι στόχοι τους υφίστανται σοβαρές οικονομικές επιπτώσεις, ψυχολογική βλάβη και πλήγμα στη φήμη τους. Η πρόκληση τέτοιας βλάβης αποτελεί έναν από τους στόχους των εναγόντων σε ΣΑΑΣΚ όταν κινούν καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Ως εκ τούτου, οι παρεχόμενες πληροφορίες μέσω της «υπηρεσίας μίας στάσης» θα πρέπει να καλύπτουν τους υφιστάμενους μηχανισμούς στήριξης, για παράδειγμα πληροφορίες για σχετικές οργανώσεις και ενώσεις που παρέχουν νομική ή οικονομική βοήθεια και ψυχολογική υποστήριξη σε στόχους ΣΑΑΣΚ. Η παρούσα οδηγία δεν προσδιορίζει τη μορφή της εν λόγω υπηρεσίας μίας στάσης.
- (47) Στόχος της δημοσίευσης των σχετικών δικαστικών αποφάσεων είναι η ευαισθητοποίηση και η παροχή πηγής πληροφόρησης σχετικά με τις ΣΑΑΣΚ στα δικαστήρια, τους επαγγελματίες του νομικού κλάδου και το ευρύ κοινό. Η δημοσίευση αυτή θα πρέπει να τηρεί το ενωσιακό και εθνικό δίκαιο για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και θα μπορούσε να διασφαλίζεται μέσω κατάλληλων διαύλων, όπως οι υφιστάμενες βάσεις δικαστικών δεδομένων ή η διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης (*e-Justice*). Προκειμένου να περιοριστεί ο διοικητικός φόρτος, τα κράτη μέλη θα πρέπει κατ'ελάχιστον να υποχρεούνται να δημοσιεύουν τις αποφάσεις των εθνικών εφετείων ή των ανώτατων δικαστηρίων.

- (48) Το είδος των δεδομένων που πρέπει να συλλέγονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, εφόσον είναι διαθέσιμα, αφορά κυρίως περιορισμένο αριθμό βασικών στοιχείων, όπως ο αριθμός των καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού που κατατάσσονται με βάση τα είδη εναγομένων και εναγόντων και τα είδη των αξιώσεων που χρησιμοποιούνται για την κίνηση τέτοιων δικαστικών διαδικασιών. Τα δεδομένα αυτά είναι απαραίτητα για την παρακολούθηση της ύπαρξης και της ανάπτυξης του αριθμού των ΣΑΑΣΚ στην Ένωση, παρέχοντας στις αρχές και σε άλλους σχετικούς συμφεροντούχους πληροφορίες για τον ποσοτικό προσδιορισμό και την καλύτερη κατανόηση των ΣΑΑΣΚ και παρέχοντάς τους την απαραίτητη στήριξη στους στόχους των ΣΑΑΣΚ. Η διαθεσιμότητα των δεδομένων θα διευκολυνθεί με την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης.
- (49) Η σύσταση (ΕΕ) 2022/758 της Επιτροπής ⁽⁵⁾ απευθύνεται στα κράτη μέλη και παρέχει ολοκληρωμένη εργαλειοθήκη μέτρων, μεταξύ άλλων κατάρτιση, ευαισθητοποίηση, παροχή υποστήριξης σε στόχους καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, συλλογή δεδομένων, καθώς και υποβολή εκθέσεων και παρακολούθηση δικαστικών διαδικασιών που κινούνται προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Όταν η Επιτροπή καταρτίζει έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, λαμβάνοντας επίσης υπόψη το εθνικό πλαίσιο κάθε κράτους μέλους, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής της σύστασης (ΕΕ) 2022/758, θα πρέπει να καταρτίζει χωριστή περιλήψη της έκθεσης, σε εύκολα προσβάσιμη μορφή, που περιέχει βασικές πληροφορίες σχετικά με τη χρήση στα κράτη μέλη των εγγυήσεων που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία. Η Επιτροπή θα πρέπει να δημοσιεύει τόσο την έκθεση όσο και την περίληψη μέσω κατάλληλων διαύλων, συμπεριλαμβανομένης της ευρωπαϊκής διαδικτυακής πύλης e-Justice.
- (50) Η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να θίγει την προστασία που προβλέπεται από άλλες νομικές πράξεις του ενωσιακού δικαίου με τις οποίες θεσπίζονται ευνοϊκότεροι κανόνες για φυσικά και νομικά πρόσωπα που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού. Ειδικότερα, η παρούσα οδηγία δεν αποσκοπεί στο να μειώσει ή να περιορίσει δικαιώματα όπως το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης και ουδόλως αποσκοπεί στο να θίξει την προστασία που παρέχει η οδηγία (ΕΕ) 2019/1937 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽⁶⁾, όπως εφαρμόζεται στο εθνικό δίκαιο. Όσον αφορά περιπτώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τόσο της παρούσας οδηγίας όσο και της οδηγίας (ΕΕ) 2019/1937, θα πρέπει να εφαρμόζεται η προστασία που παρέχεται από αμφότερες τις πράξεις.
- (51) Οι κανόνες σχετικά με τη δικαιοδοσία και το εφαρμοστέο δίκαιο στις περιπτώσεις που προβλέπονται στους κανονισμούς (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 και (ΕΚ) αριθ. 864/2007 μπορούν να είναι συναφείς με υποθέσεις ΣΑΑΣΚ. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό τυχόν μελλοντική επανεξέταση των εν λόγω κανονισμών να αξιολογεί επίσης τις ειδικές ως προς τις ΣΑΑΣΚ πτυχές των κανόνων που αφορούν τη δικαιοδοσία και το εφαρμοστέο δίκαιο.
- (52) Η παρούσα οδηγία συμμορφώνεται ως με την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, τον Χάρτη και τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης. Κατά συνέπεια, η παρούσα οδηγία θα πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται σύμφωνα με τα εν λόγω θεμελιώδη δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, καθώς και του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής, αμερόληπτου δικαστηρίου και πρόσβασης στη δικαιοσύνη. Κατά την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, όλες οι εμπλεκόμενες δημόσιες αρχές θα πρέπει να επιτυγχάνουν, σε περιπτώσεις σύγκρουσης μεταξύ των σχετικών θεμελιωδών δικαιωμάτων, δίκαιη ισορροπία μεταξύ των σχετικών δικαιωμάτων, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας.
- (53) Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του πρωτοκόλλου αριθ. 2 σχετικά με τη θέση της Δανίας, το οποίο προσαρτάται στη ΣΕΕ και στη ΣΛΕΕ, η Δανία δεν συμμετέχει στην έκδοση της παρούσας οδηγίας και δεν δεσμεύεται από αυτήν ούτε υπόκειται στην εφαρμογή της.
- (54) Σύμφωνα με το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου αριθ. 21 για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας όσον αφορά τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, που προσαρτάται στη ΣΕΕ και στη ΣΛΕΕ, η Ιρλανδία γνωστοποίησε, με επιστολή της 6ης Ιουλίου 2022, την επιθυμία της να συμμετάσχει στην έκδοση και εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.
- (55) Δεδομένου ότι οι στόχοι της παρούσας οδηγίας δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη εξαιτίας των διαφορών που υπάρχουν μεταξύ των εθνικών δικονομικών δικαίων, μπορούν όμως να επιτευχθούν καλύτερα σε επίπεδο Ένωσης, δεδομένου ότι με την παρούσα οδηγία καθορίζονται κοινά ελάχιστα πρότυπα για τις εθνικές δικονομικές εγγυήσεις σε διασυνοριακές υποθέσεις αστικού και εμπορικού χαρακτήρα, η Ένωση μπορεί να λάβει μέτρα, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, όπως αυτή διατυπώνεται στο άρθρο 5 ΣΕΕ. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας όπως διατυπώνεται στο ίδιο άρθρο, η παρούσα οδηγία δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων αυτών,

⁽⁵⁾ Σύσταση (ΕΕ) 2022/758 της Επιτροπής, της 27ης Απριλίου 2022, σχετικά με την προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού («στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού») (ΕΕ L 138 της 17.5.2022, σ. 30).

⁽⁶⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2019/1937 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2019, σχετικά με την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης (ΕΕ L 305 της 26.11.2019, σ. 17).

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

Γενικές διατάξεις

Άρθρο 1

Αντικείμενο

Η παρούσα οδηγία παρέχει εγγυήσεις έναντι προδήλως αβάσιμων αγωγών ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών σε αστικές υποθέσεις με διασυννοριακές επιπτώσεις οι οποίες στρέφονται κατά φυσικών και νομικών προσώπων λόγω του ότι προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού.

Άρθρο 2

Πεδίο εφαρμογής

Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε υποθέσεις αστικής ή εμπορικής φύσης με διασυννοριακές επιπτώσεις που εκδικάζονται στο πλαίσιο αστικών διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών προσωρινών και ασφαλιστικών μέτρων και ανταγωγών, ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου. Ιδίως, δεν εκτείνεται σε φορολογικές, τελωνειακές ή διοικητικές υποθέσεις, ούτε σε υποθέσεις ευθύνης του κράτους για πράξεις και παραλείψεις κατά την άσκηση της κρατικής εξουσίας (*acta iure imperii*). Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται σε ποινικές υποθέσεις, ούτε στη διατησία, και δεν θίγει το ποινικό δικονομικό δίκαιο.

Άρθρο 3

Ελάχιστες απαιτήσεις

- Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή να διατηρούν διατάξεις που είναι ευνοϊκότερες προκειμένου να προστατεύουν τα πρόσωπα που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού από προδήλως αβάσιμες αγωγές ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού σε αστικές υποθέσεις, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών διατάξεων που θεσπίζουν αποτελεσματικότερες δικονομικές εγγυήσεις σχετικά με το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης.
- Η εφαρμογή της παρούσας οδηγίας δεν συνιστά σε καμία περίπτωση λόγο για μείωση του επιπέδου προστασίας που προσφέρουν ήδη τα κράτη μέλη στα θέματα που καλύπτει η παρούσα οδηγία.

Άρθρο 4

Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

- «συμμετοχή του κοινού»: η διατύπωση οποιασδήποτε δήλωσης ή η πραγματοποίηση οποιασδήποτε δραστηριότητας φυσικού ή νομικού προσώπου κατά την άσκηση του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, στην ελευθερία των τεχνών και των επιστημών ή στην ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι, καθώς και οποιοσδήποτε προπαρασκευαστικές, υποστηρικτικές ή υποβοηθητικές δράσεις συνδέονται άμεσα με αυτές, η οποία αφορά θέματα δημόσιου συμφέροντος·
- «θέμα δημόσιου συμφέροντος»: κάθε θέμα που επηρεάζει το κοινό σε βαθμό τέτοιο που να μπορεί να του προκαλέσει θεμιτό ενδιαφέρον, σε τομείς όπως:
 - τα θεμελιώδη δικαιώματα, η δημόσια υγεία, η ασφάλεια, το περιβάλλον ή το κλίμα·
 - δραστηριότητες φυσικού ή νομικού προσώπου που είναι δημόσια προσωπικότητα στον δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα·
 - υποθέσεις που βρίσκονται υπό εξέταση από νομοθετικό, εκτελεστικό ή δικαστικό όργανο ή οποιαδήποτε άλλη επίσημη διαδικασία·
 - ισχυρισμοί περί διαφθοράς, απάτης ή οποιωνδήποτε άλλων ποινικών αδικημάτων ή περί διοικητικών αδικημάτων που αφορούν τέτοιου είδους θέματα·

- ε) δράσεις που αποσκοπούν στην προστασία των αξιών που κατοχυρώνονται στο άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των δημοκρατικών διαδικασιών από αδικαιολόγητες παρεμβάσεις, ιδίως με την καταπολέμηση της παραπληροφόρησης·
- 3) «καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού»: δικαστικές διαδικασίες οι οποίες δεν κινούνται με στόχο τη γνήσια κατοχύρωση ή άσκηση δικαιώματος, αλλά έχουν ως κύριο σκοπό τους την αποτροπή, τον περιορισμό ή την τιμωρία της συμμετοχής του κοινού, συχνά με εκμετάλλευση μιας ανισορροπίας ισχύος μεταξύ των διαδίκων, και κατά τις οποίες ασκούνται αβάσιμες αγωγές. Ενδείξεις του σκοπού αυτού περιλαμβάνουν για παράδειγμα:
- α) τον δυσανάλογο, υπερβολικό ή παράλογο χαρακτήρα της αγωγής ή μέρους αυτής, περιλαμβανομένης της υπέρμετρης αξίας της διαφοράς·
- β) την ύπαρξη πολλαπλών διαδικασιών που κινούνται από τον ενάγοντα ή συνδεδεμένους με αυτόν διαδίκους σε σχέση με παρόμοιες υποθέσεις·
- γ) τον εκφοβισμό, την παρενόχληση ή τη διατύπωση απειλών από τον ενάγοντα ή τους εκπροσώπους του, πριν από τη διαδικασία ή κατά τη διάρκειά της, καθώς και παρόμοια συμπεριφορά του ενάγοντος σε παρόμοιες ή παράλληλες υποθέσεις·
- δ) την κακόπιστη χρήση δικονομικών τακτικών, όπως η καθυστέρηση της διαδικασίας, η δόλια ή καταχρηστική άγρα δικαστηρίου ή η κακόπιστη διακοπή των υποθέσεων σε μεταγενέστερο στάδιο της διαδικασίας.

Άρθρο 5

Υποθέσεις με διασυνοριακές επιπτώσεις

1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, μια υπόθεση δεν θεωρείται ότι έχει διασυνοριακές επιπτώσεις εάν και οι δύο διάδικοι έχουν την κατοικία τους στο ίδιο κράτος μέλος με αυτό της έδρας του επιληφθέντος δικαστηρίου και όλα τα άλλα στοιχεία που αφορούν την υπόθεση βρίσκονται μόνο στο εν λόγω κράτος μέλος.
2. Η κατοικία καθορίζεται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1215/2012.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Κοινοί κανόνες για τις δικονομικές εγγυήσεις

Άρθρο 6

Αιτήσεις για την παροχή δικονομικών εγγυήσεων

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, όπου κινούνται δικαστικές διαδικασίες κατά φυσικών ή νομικών προσώπων λόγω του ότι προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού, τα εν λόγω πρόσωπα μπορούν, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, να υποβάλουν αίτηση για:
 - α) εγγυοδοσία όπως προβλέπεται στο άρθρο 10·
 - β) απόρριψη σε πρώιμο στάδιο προδήλως αβάσιμων αγωγών όπως προβλέπεται στο κεφάλαιο III·
 - γ) μέσα έννομης προστασίας έναντι καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού όπως προβλέπεται στο κεφάλαιο IV.
2. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι τα μέτρα για τις δικονομικές εγγυήσεις που προβλέπονται στα κεφάλαια III και IV μπορούν να λαμβάνονται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της υπόθεσης.

Άρθρο 7

Ταχεία εξέταση αιτήσεων για την παροχή δικονομικών εγγυήσεων

1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αιτήσεις σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχεία α) και β) να εξετάζονται στο πλαίσιο ταχείας διαδικασίας σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της υπόθεσης, καθώς και του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου.

2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αιτήσεις σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο γ) να μπορούν επίσης να εξετάζονται στο πλαίσιο ταχείας διαδικασίας, κατά περίπτωση, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της υπόθεσης, καθώς και του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου.

Άρθρο 8

Μεταγενέστερη τροποποίηση της αγωγής ή των δικογράφων

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, σε δικαστικές διαδικασίες κατά φυσικών ή νομικών προσώπων λόγω του ότι προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού, οποιεσδήποτε μεταγενέστερες τροποποιήσεις των αγωγών ή των δικογράφων από τον ενάγοντα, συμπεριλαμβανομένης της απόσυρσης των αγωγών, δεν θίγουν τη δυνατότητα του εναγομένου να υποβάλλει αίτημα για μέσα έννομης προστασίας όπως προβλέπεται στο κεφάλαιο IV, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

Το πρώτο εδάφιο δεν θίγει το άρθρο 6 παράγραφος 2.

Άρθρο 9

Υποστήριξη προς τον εναγόμενο σε δικαστικές διαδικασίες

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι το δικαστήριο που επιλαμβάνεται δικαστικής διαδικασίας η οποία κινείται κατά φυσικών ή νομικών προσώπων λόγω του ότι προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού μπορεί να αποδέχεται ότι ενώσεις, οργανώσεις, συνδικαλιστικές οργανώσεις και άλλες οντότητες που έχουν, σύμφωνα με τα κριτήρια που ορίζει το εθνικό τους δίκαιο, έννομο συμφέρον να προασπίζονται ή να προωθούν τα δικαιώματα των προσώπων που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού μπορούν να υποστηρίζουν τον εναγόμενο, με την έγκρισή του, ή να παρέχουν πληροφορίες κατά την εν λόγω διαδικασία σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

Άρθρο 10

Εγγυοδοσία

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, σε δικαστικές διαδικασίες που κινούνται κατά φυσικών ή νομικών προσώπων λόγω του ότι προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού, το επιληφθέν δικαστήριο δύναται να απαιτεί, με την επιφύλαξη του δικαιώματος της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, από τον ενάγοντα την παροχή εγγυοδοσίας για τα εκτιμώμενα δικαστικά έξοδα, που μπορούν να περιλαμβάνουν τα έξοδα νομικής εκπροσώπησης στα οποία υποβλήθηκε ο εναγόμενος, και, εφόσον προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο, τυχόν αποζημίωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

Απόρριψη σε πρώιμο στάδιο προδήλως αβάσιμων αγωγών

Άρθρο 11

Απόρριψη σε πρώιμο στάδιο

Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα δικαστήρια να μπορούν να απορρίπτουν, έπειτα από κατάλληλη εξέταση, αγωγές προς αποδάρρυνση της συμμετοχής του κοινού ως προδήλως αβάσιμες, σε όσο το δυνατόν πιο πρώιμο στάδιο της διαδικασίας, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

Άρθρο 12

Βάρος απόδειξης και τεκμηρίωση αγωγών

1. Το βάρος της απόδειξης του βασίμου της αγωγής φέρει ο ενάγων που άσκησε την αγωγή.
2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, σε περίπτωση που ο εναγόμενος αιτηθεί απόρριψη σε πρώιμο στάδιο, εναπόκειται στον ενάγοντα να τεκμηριώσει την αγωγή του, ώστε να μπορέσει το δικαστήριο να αξιολογήσει το αν δεν είναι προδήλως αβάσιμη.

Άρθρο 13

Ένδικα μέσα

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η απόφαση με την οποία γίνεται δεκτή η απόρριψη σε πρώιμο στάδιο κατά το άρθρο 11 υπόκειται σε ένδικο μέσο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

Μέσα έννομης προστασίας έναντι καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού

Άρθρο 14

Επιδίκαση των εξόδων

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι ο ενάγων που έχει κινήσει καταχρηστική δικαστική διαδικασία προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού μπορεί να καταδικαστεί σε όλα τα είδη των δικαστικών εξόδων της διαδικασίας που μπορούν να επιδικαστούν δυνάμει του εθνικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένου του συνόλου των εξόδων νομικής εκπροσώπησης, στα οποία υποβλήθηκε ο εναγόμενος, εκτός εάν τα εν λόγω έξοδα είναι υπερβολικά.
2. Όταν το εθνικό δίκαιο δεν εγγυάται την πλήρη επιδίκαση των εξόδων νομικής εκπροσώπησης πέραν των αυτών που ορίζονται σε πίνακες νόμιμων αμοιβών, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα εν λόγω έξοδα να καλύπτονται πλήρως, εκτός εάν είναι υπερβολικά, με άλλα μέσα που προβλέπει το εθνικό δίκαιο.

Άρθρο 15

Κυρώσεις ή άλλα εξίσου αποτελεσματικά ενδεδειγμένα μέτρα

Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα δικαστήρια που επιλαμβάνονται καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού να δύνανται να επιβάλλουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις ή άλλα εξίσου αποτελεσματικά ενδεδειγμένα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων της καταβολής αποζημίωσης ή της δημοσίευσης της δικαστικής απόφασης, όπου αυτό προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο, στον διάδικο που κίνησε την εν λόγω διαδικασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

Προστασία έναντι δικαστικών αποφάσεων που εκδίδονται σε τρίτες χώρες

Άρθρο 16

Λόγοι άρνησης αναγνώρισης και εκτέλεσης δικαστικής απόφασης που έχει εκδοθεί σε τρίτη χώρα

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η αναγνώριση και η εκτέλεση δικαστικής απόφασης που έχει εκδοθεί σε τρίτη χώρα στο πλαίσιο δικαστικής διαδικασίας προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού από φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος απορρίπτεται, εφόσον η εν λόγω διαδικασία κρίνεται προδήλως αβάσιμη ή καταχρηστική κατά το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο ζητείται η εν λόγω αναγνώριση ή εκτέλεση.

Άρθρο 17

Δικαιοδοσία για αγωγές που σχετίζονται με δικαστικές διαδικασίες σε τρίτες χώρες

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, όταν έχουν κινηθεί καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού από ενάγοντα που έχει την κατοικία του εκτός της Ένωσης ενώπιον δικαστηρίου τρίτης χώρας, κατά φυσικού ή νομικού προσώπου που έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος, το πρόσωπο αυτό μπορεί να ζητήσει, ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου κατοικίας του, αποζημίωση για τη ζημία και τα έξοδα που συνδέονται με τη διαδικασία που έχει κινηθεί ενώπιον του δικαστηρίου της τρίτης χώρας.
2. Τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίσουν την άσκηση της δικαιοδοσίας κατ' εφαρμογή της παραγράφου 1 ενόσω εκκρεμούν ακόμη διαδικασίες στην τρίτη χώρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

Τελικές διατάξεις

Άρθρο 18

Σχέσεις με διμερείς και πολυμερείς συμβάσεις και συμφωνίες

Η παρούσα οδηγία δεν θίγει την εφαρμογή διμερών και πολυμερών συμβάσεων και συμφωνιών μεταξύ τρίτου κράτους και της Ένωσης ή κράτους μέλους που έχουν συναφθεί πριν από τις 6 Μαΐου 2024.

Άρθρο 19

Πληροφορίες και διαφάνεια

1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού που αναφέρονται στο άρθρο 6 να έχουν πρόσβαση, κατά περίπτωση, σε πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες οικονομικές εγγυήσεις και τα διαθέσιμα μέσα έννομης προστασίας, καθώς και σχετικά με τα υφιστάμενα μέτρα στήριξης, όπως νομική βοήθεια και οικονομική και ψυχολογική υποστήριξη, εφόσον διατίθενται.

Οι πληροφορίες που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο περιλαμβάνουν κάθε διαθέσιμη πληροφορία σχετικά με εκστρατείες ευαισθητοποίησης, κατά περίπτωση σε συνεργασία με σχετικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και άλλους συμφεροντούχους.

Οι πληροφορίες αυτές παρέχονται σε ένα ενιαίο σημείο σε εύκολα προσβάσιμη μορφή μέσω κατάλληλου διαύλου, όπως κέντρο πληροφοριών, υφιστάμενο σημείο επαφής ή ηλεκτρονική πύλη, συμπεριλαμβανομένης της διαδικτυακής πύλης ηλεκτρονικής δικαιοσύνης.

2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να παρέχεται νομική βοήθεια σε διασυνοριακές αστικές διαδικασίες σύμφωνα με την οδηγία 2003/8/ΕΚ του Συμβουλίου⁽⁷⁾.

3. Τα κράτη μέλη δημοσιεύουν, σε εύκολα προσβάσιμη και ηλεκτρονική μορφή, κάθε τελεσίδικη απόφαση που εκδίδεται από τα εθνικά εφετεία ή ανώτατα δικαστήριά τους σε σχέση με διαδικασίες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας. Η εν λόγω δημοσίευση πραγματοποιείται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

Άρθρο 20

Συλλογή δεδομένων

Τα κράτη μέλη υποβάλλουν στην Επιτροπή, σε ετήσια βάση και εφόσον είναι διαθέσιμα, δεδομένα σχετικά με τις αιτήσεις και τις αποφάσεις που αναφέρονται στα κεφάλαια II, III, IV και V, κατά προτίμηση σε συγκεντρωτική μορφή, όσον αφορά:

- α) τον αριθμό των καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, οι οποίες κινήθηκαν το σχετικό έτος·
- β) τον αριθμό των δικαστικών διαδικασιών, ταξινομημένων ανά είδος εναγομένου και ενάγοντος·
- γ) το είδος της αγωγής που υποβάλλεται βάσει της παρούσας οδηγίας.

Άρθρο 21

Επανεξέταση

Τα κράτη μέλη παρέχουν στην Επιτροπή, έως τις 7 Μαΐου 2030, τα διαθέσιμα δεδομένα όσον αφορά την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, ιδίως τα διαθέσιμα δεδομένα που δείχνουν τον τρόπο με τον οποίο τα πρόσωπα κατά των οποίων στρέφονται δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού έχουν χρησιμοποιήσει τις εγγυήσεις που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία. Με βάση τις παρασχεθείσες πληροφορίες η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, το αργότερο έως τις 7 Μαΐου 2031 και στη συνέχεια ανά πενταετία, έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας. Η εν λόγω έκθεση περιέχει αξιολόγηση των εξελίξεων σχετικά με τις καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, καθώς και του αντικτύπου της παρούσας οδηγίας στα κράτη μέλη, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη το εθνικό πλαίσιο σε κάθε κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής της σύστασης (ΕΕ) 2022/758. Αν κρίνεται απαραίτητο, η εν λόγω έκθεση συνοδεύεται από προτάσεις τροποποίησης της παρούσας οδηγίας. Η έκθεση της Επιτροπής δημοσιοποιείται.

Άρθρο 22

Μεταφορά στο εθνικό δίκαιο

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που απαιτούνται για τη συμμόρφωση προς την παρούσα οδηγία έως τις 7 Μαΐου 2026. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

Οι διατάξεις αυτές, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, περιέχουν παραπομπή στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από την παραπομπή αυτή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος της παραπομπής αυτής καθορίζεται από τα κράτη μέλη.

2. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το κείμενο των ουσιαστών διατάξεων εθνικού δικαίου τις οποίες θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία.

⁽⁷⁾ Οδηγία 2003/8/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, για βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη επί διασυνοριακών διαφορών μέσω της θέσπισης στοιχειωδών κοινών κανόνων σχετικά με το ευεργέτημα πενίας στις διαφορές αυτές (ΕΕ L 26 της 31.1.2003, σ. 41).

Άρθρο 23

Έναρξη ισχύος

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Άρθρο 24

Αποδέκτες

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 11 Απριλίου 2024.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Η Πρόεδρος

R. METSOLA

Για το Συμβούλιο

Η Πρόεδρος

H. LAHBIB